

DEJTE TOHO SPRATKA PRYČ

Miluška Havlůjová (*1929)

Dne 26. května 1953 přijeli do domku rodiny Pomplových a Havlůjových v Rudné u Prahy důstojníci komunistické Státní bezpečnosti. Zatkli čtyřiatřicetiletou Milušku Havlůjovou, kterou předtím odtrhli od malého syna, odvezli ji na „centrálu“ v Bartolomějské ulici a ponechali ji několik dní v cele. Po více než půlstoletí paní Havlůjová vzpomíná: *„Pak mne jednoho dne přivedli do vyšetřovny, tam visely moje šaty na věšáku a referent StB řekl: ‚Běžte se podívat z okna!‘ Po chodníku jezdila paní s kočárkem a v tom kočárku bylo stejně staré dítě, jaké jsem měla doma [...]. A referent řekl: ‚Když podepíšete spolupráci s StB, můžete si vzít věci a jít hned domů.‘ Byla to asi nejhorší chvíle v mém životě. V tu chvíli jsem se začala modlit a říkala jsem: Pane Bože, prosím, pomoz mi. A najednou mi bylo jasné, že spolupráci podepsat nemůžu. A bylo to, jako by Bůh najednou vedle mě stál, jako by mi dával pomocnou ruku. Řekla jsem tomu estébákovi, že to nepodepíšu. Sbalili věci a poslali mne na samotku.“* Podepsat spolupráci znamenalo stát se udavačem – a Miluška měla podle estébáckých představ vypovídat proti svému otci. Odmítnout znamenalo zůstat ve vězení, bez syna.

Miluška Havlůjová se narodila manželům Emilii a Jaroslavovi Pomplovým 13. května 1929 v dnešní Rudné u Prahy. Vyrůstala však spolu s bratrem Karlem v podhůří Brd v Rožmitále pod Třemšínem a v nedaleké Voltuši, kde dědeček zakoupil pilu a postavil rodinný dům. V březnu 1939 tam Pomplovy zastihla německá okupace Československa a záhy se zapojili do protinacistického odboje. Otec Jaroslav spoluzakládal rožmitálskou „pobočku“ podzemní organizace Obrana národa a později se rozhodující měrou podílel na ukrývání asi padesáti uprchlíků. V lesních bunkrech, které odbojáři stavěli a zásobovali, nacházeli dočasné bezpečí většinou vojáci Rudé armády, jimž se podařilo utéct ze zajetí.

Na podzim roku 1944 prozradil třemšínskou odbojovou skupinu udavač. Během zátahu gestapa část členů zahynula, ale Jaroslav Pompl se včas ukryl u přátel. Ačkoli Němci vypsali za jeho dopadení odměnu 10 000 říšských marek, dařilo se mu unikat až do konce okupace. Jeho žena Emilie byla držena ve věznici v terezínské Malé pevnosti, kde onemocněla skvrnitým tyfem, což jí zřejmě zachránilo život – nacističtí úředníci ji nestihli postavit před soud. Miluška žila v té době s bratrem u prarodičů v Rudné a vypráví, že *„když otec odešel do ilegality, gestapo ho usilovně hledalo [...]. Němci v noci přicházeli, tloukli ve dvě ve tři ráno na okna a na dveře, my jsme všichni museli vstát a v nočních košilích se postavit v*

chodbě. Oni mezitím prolézali barák [...]. Gestapácké kožené kabáty, to je jedna z mých nočních můr.“

Po porážce nacismu se Pomplovi šťastně sešli a Jaroslav dostal řád – Československý válečný kříž 1939. Miluška se na konci okupace ještě stihla zapojit do Pražského povstání, pak studovala gymnázium a připravovala se na maturitu, kterou složila v roce 1948. Ještě předtím však rodině začaly nové potíže. Jaroslav Pompl byl demokrat, nesympatizoval s idejemi ani praktikami silné komunistické strany, s nelibostí pohlížel na ty, kdo zveličovali své odbojové zásluhy a snažili se udělat kariéru skrz stranickou legitimaci. Navíc neměl iluze o Sovětském svazu, neboť od ukrývaných vojáků se dozvěděl dost na to, aby si udělal přesnější představu o stalinismu a neskryval skepsi nad prosovětským směřováním československé politiky.

Komunistický aparát si to s „*nepřízřusobivým odbojářem*“ vyřídil hned poté, co strana v únoru 1948 provedla státní převrat: Pomplovi byli označeni za třídní nepřátele, stát jim ukradl rodinný podnik (pilu ve Voltuši) i další majetky. Dne 21. prosince 1948 byl Jaroslav Pompl zatčen, absurdně obviněn z kolaborace s Němci a poté odsouzen lidovým soudem v Písku k roku nucených prací ve vápencovém lomu. Miluška se v té době dozvěděla, že nesmí dál studovat a že má být z nařízení úřadů „*pracovně zařazena*“ jako krmička krav. Zkusila si najít jinou práci v Praze a v podniku Textilní tvorba ji přijali jako manekýnu; bylo to jedno z mála míst, kde se neptali na rodinný původ a politický profil.

Koncem roku 1949 se Jaroslav Pompl vrátil z vězení. Nespravedlivé odsouzení těžce nesl, chtěl se očistit a žádal obnovu procesu, ale neúspěšně. O svém případě tedy sepsal zprávu, stejně jako o československých komunistických pracovních táborech, a chtěl ji jako svědectví o poměrech v zemi dostat na Západ. Tehdy požádal o pomoc svou dceru. Miluška se jako manekýna znala s kadeřníkem Oldřichem Trávníčkem, k němuž chodily i dámy z ambasad demokratických zemí, otcovy materiály mu zanesla a holič slíbil, že je předá věrohodným diplomatům. Zřejmě to nikdy neudělal, alespoň to vyplývá z pozdějších protokolů StB zachycujících jeho ochotné výpovědi.

V roce 1950 se Miluška Pomplová vdala za Miroslava Havlůje, o rok později se jim narodil syn Tomáš. Za pár měsíců začala tajná policie znovu sledovat jejího otce, který se stýkal s dalšími režimem pronásledovanými lidmi. Dne 21. ledna 1953 byl Jaroslav Pompl podruhé zatčen a brzy nato přišla řada i na jeho dceru. Estébáci Milušku poprvé sebrali i s malým synem na ulici a odvezli ji do vyšetřovny: „*Měla jsem Tomáše na klíně, začali mne vyslýchat, ptali se, co otec udělal se spisy ze svého procesu [...]. Pak na mě začali křičet a vyptávali se na nějaké lidi, říkali jména, ale já je neznala. Jak křičeli, tak se Tomáš rozbrečel, a jeden z těch estébáků zahulákal: ‚Dejte toho spratka pryč!‘ Vzali mi Tomáše z náručí a*

odnesli ho za dveře, do nějakého kumbálu [...]. Vyslychali mě dál [...]. On mezitím plakal, pak usnul, zase se probudil, volal a zase začal plakat [...]. Zůstal zavřený asi čtyři hodiny.“

Vyšetřovatelé tehdy Milušku Havlůjovou propustili, ale nepřestali ji sledovat, čas od času ji odváželi na výslechy. Dne 26. května 1953 byla zatčena znovu – a začalo v úvodu popsané vydírání. Protože odmítla udávat otce a jeho přátele, zůstala ve vazbě pět měsíců. Dne 27. listopadu 1953 byla ve vykonstruovaném procesu odsouzena za „*pokus o přečin pobuřování proti republice*“ a za „*pokus zločinu vyzvědačství*“ k pěti letům těžkého žaláře, konfiskaci veškerého majetku a ztrátě čestných občanských práv na pět let. Otec Jaroslav Pompl byl souzen 15. prosince 1953 a bylo mu vyměřeno deset let vězení.

V dubnu 1954 se Miluška Havlůjová ve špatném zdravotním stavu dostala do kriminálu ve Svatém Janu pod Skalou, který sloužil převážně jako vězeňský špitál. Onemocněla tuberkulózou a léčila se pak dlouhé roky. Propustili ji předčasně, 1. března 1955. Vztah se synem, který žil s otcem a babičkou Emilií Pomplovou, byl však po propuštění složitý, chlapec získával k matce důvěru jen pomalu a obtížně. Miluška Havlůjová se v příštích letech živila jako úřednice a účetní. V roce 1989 – v době pádu komunismu – se angažovala v Občanském fóru, pak se stala místní zastupitelkou a nakonec starostkou Rudné, kde dodnes žije. Její otec vyšel z kriminálů roku 1960 a o pět let později ve Voltuši zemřel. Bratr Karel musel nastoupit k vojenskému Pomocnému technickému praporu pro politicky nespolehlivé a poté pracoval v uranových dolech – zemřel předčasně ve věku jednašedesáti let.

Autor textu Adam Drda